

Tudi naš veliki park je postal spet manjši, ceste so prodre še globlje – danes pa imamo avto skoraj vsi. Tudi prehranjeni smo bolje in prava sezona v planinskih postojankah se začne, ko pridejo tujci in Štajerci. Ti namreč še kdaj prespijo, ker zvečer ne morejo domov in hočejo naslednji dan kam drugam.

O planinskih žičnicah in reševanju problemov domačih smučarjev pa ne govorimo več. Bolje je biti konvertibilen in si deliti Alpe v celoti.

Zgodba je zanimiva – ni se zgodila, a je vendarle poučna. Tudi Kurji vrh nad Kranjsko Goro, rezerviran za našo domačo smučarjijo in smukaško progo, se ni zgodil. In druge smučarske lokacije okrog TNP prav tako ne. Negospodarnost in ne ekološka zavest rešuje park pred takimi posegi. Odprle so se meje – smučamo drugje.

Potem sem postal predstavnik PZS v Svetu Triglavskega parka. Miha me je predlagal in poučil. Bil je planinec in lovec in ponosen na to, čeprav je kasneje samo malo streljal in bolj opazoval. Park je bil tudi gojitveno lovišče (malo je še) in s tem v konfliktu z idejo o velikih nacionalnih parkih, kjer lova sploh ni. Narava naj živi svoje življenje, pravijo dosledni varuhi.

To seveda ni mogoče in kot načelo je celo nevarno. Srečevali smo se z vprašanji, kaj je komercialni lov in kaj sanitarni odstrel. Ali lahko potreben sanitarni lov še prodamo? Mednarodna lovška in kmetijska statistika omogoča lov za ohranitev kmetijske uporabe in zaščito poljščin pred škodo ter za preživetje in prehranjevanje ljudi. Če ne gre za to, je vse šport in rekreacija.

Vendar tu ne velja vse prav tako. Do pred kratkim je bilo veliko nesoglasij v zvezi s tem tudi med pristojnimi ministri.

Sedaj imamo legalno prepoved športnega lova na velikem delu osrednjega parka, nekaj časa pa ta prepoved ni bila legalna ali legitimna (razlika mi ni vedno jasna). **Janez Bizjak** je zdržal, Svet parka pa tudi.

KAKO NAPREJ?

Dobili smo nove gorske občine, nekaj novih zakonov o naravi in okolju, evropske obveznosti, a stari zakon še velja. Dvajset let in toliko sprememb! Svet parka je še večji, obseg upravljanja je zahtevnejši, povečali sta se tudi količina in kakovost dela – prihodki od lova ali lastnih dejavnosti pa so vedno manjši. Dobili bomo novo zakonodajo, tako, ki bo urejala delo javnih zavodov in agencij; tudi ljudje, ki se profesionalno ukvarjajo s parkom, bodo dobili v novih organizacijskih oblikah nove naloge.

Legalizacije črnih gradenj niso rešene. Začelo se je, končalo pa ne. Po novem bo odločala vlada, vendar – ali tudi za nazaj? Uprava Parka je dobila nove naloge: ne daje več mnenja o posegih, zdaj daje soglasja. Že tako so bili krivi za vse. Upravni organi in občine so največkrat pokazali na Park, čeprav je bila odločitev njihova. Če so občine in upravne enote kaj odklonile, so se naslonile na mnenje Parka. Odklonili pa so malo.

Všec mi je, da v letu 2001 – pred letom gorá – splošna svetovna javnost ugotavlja, da so prav obiskovalci gorá

– planinci – tisti, ki dajejo goram življenje in domačinom možnosti za preživetje.

Seveda vsi vedno ne razumemo prednosti takih okolij ali jih ne uveljavimo. Marsikdo ne ve, da mleko z gora vsebuje okrog 40 visokovrednih bioloških in mineralnih ter drugačnih sestavin, mleko iz dolin pa samo 5 ali 6. Vendar bomo imeli enake odkupne cene mleka v vsej državi in vsej Evropi!

Zanimivo: kako naj izvem, kaj je alpskega v sicer alpskem mleku? Primer navajam zato, da bi ob njem razmislili še o drugih vrednostih, saj bo, kot kaže, v prodajanju naravnih vrednot in kulturne dediščine velika turistična prihodnost Evrope. Pa ne prodajamo in ne vrednotimo nič takega posebej!

KAJ OHRANITI, KAKO UPRAVLJATI

Kaj ohraniti, kaj je značilnost Parka? Zadrege je popolna. Očitno mora večina objektov najprej razpasti, da ugotovimo, da bomo kakega vseeno obnovili in ohranili zanamcem. Eden od direktorjev uprave parka mi je pred časom pisno odgovoril, da je bolje, da vsi objekti in stanovi propadejo, kot da jih nekaj ohranimo za planinske postojanke. Kasneje so prosili, naj pismo vrnemo. Vendar je bilo njihovo odklonilno stališče povezano s pomanjkanjem koncepta.

Mogoče je posebej zanimivo, kaj bo v prihodnje v naših gorah, predvsem zaradi njihovega hitrega zaraščanja. Zaraščajo se planine, zaraščajo se jase in prehodi in cele doline. Rušje zapira dosedanje konjske steze ali kolovoze, mulatjere ter planinske in stare pastirske poti. Narava torej ustvarja nov, drugačen park – takega, kot naj bi bil pred naselitvijo Keltoev, Slovanov ali Vendov, le da ga bomo gledali z gorskih cest in s še dovoljenih in po možnosti ohranjenih poti.

Tudi prav, vendar razmislimo, koliko in kaj od človeka ustvarjenega je tudi sestavina parka. Kaj je danes še sonaravno, trajnostno, še vzdržno, ustrezno, do narave prijazno in podobno in kaj naj se kot predstava o preteklosti ohrani. Tu imamo skupne težave in upam, da bo novi zakon določil nekoliko bolj dinamična izhodišča in osnove. Ali bodo ponovno pomagali gorski ali dru-

Planika

VERONIKA VILTUŽNIK

*Si iz belega zlata,
si cvet tišine in samote,
si iz soka skalnega,
cvetovi gorska so preproga.
Nič ne dišiš,
ti beli si opal gora,
si kot bel žamet skalam,
cvet si sonca in dežja.
Veter zgodbe ti šepetne,
vsak planinec te pozna,
omami tvoja ga mehkoba,
ko ob stezah pozdravljaš ga.*